

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

HASAN TOK BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2021/22139

Karar Tarihi : 4/2/2025

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Hasan TOK

Vekilleri : Av. Emre ÖZCAN

Av. Zeynep TOK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; arabuluculuk siciline kaydolmak amacıyla yapılan başvurunun reddine dair işleme karşı açılan davada, davanın sonucuna etkili iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, arabuluculuk sınavlarında başarılı olduktan sonra arabuluculuk siciline kaydolmak amacıyla Adalet Bakanlığına (Bakanlık) başvurmuştur. Bakanlık, başvuruyu 28/11/2017 tarihinde reddetmiştir. Ret gerekçesi olarak başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2017/22393 sayılı soruşturma dosyasının bulunduğu ve bu nedenle başvurusunun terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak şartını taşımadığı belirtilmiştir.

3. Başvurucu, işlemin iptali istemiyle 31/1/2018 tarihinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde; sadece terör örgütünü kuran, yöneten, terör örgütüne üye olan ya da örgüt adına suç işleyen kişilerin terör örgütü mensubu olabileceğini, terör örgütüne irtibat ve iltisak diye bir kavramın mevcut olmadığını ifade etmiştir. Aranan şartın olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesi ile mevzuata eklendiğini, bu durumun suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırı olduğunu, ayrıca masumiyet karinesini ihlal ettiğini belirtmiştir. Terör örgütü ile irtibatını doğuracak herhangi bir davranışı bulunmamasına karşın subjektif bir değerlendirme ile dava konusu işlemin tesis edildiğini aktarmıştır. Arabuluculuk siciline kaydolmak için yaptığı başvurunun tarihinden sonra *terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmama* şartının getirildiğini, bu düzenlemenin geçmişe uygulanmasının mümkün olmadığını ve hukuki güvenlik ilkesini ihlal ettiğini dile getirmiştir.

4. Ankara 14. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) 27/9/2019 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararda, Ankara İl Emniyet Müdürlüğü tarafından başvurunun ByLock uygulamasında kaydının bulunduğu bildirildiği ifade edilmiştir. Ankara 23. Ağır Ceza Mahkemesinin (Ağır Ceza Mahkemesi) 24/9/2019 tarihinde başvurunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 8 yıl 1 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verdiği belirtilmiştir. Söz konusu hususların değerlendirilmesinden başvurunun arabuluculuk siciline kaydolabilmek için aranan şartlardan *terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak* şartını taşımadığı sonucuna varılmıştır.

5. Başvurucu, karara karşı 24/2/2020 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde, dava dilekçesinde belirttiği hususlar yinelenmiştir.

6. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 29/12/2020 tarihinde istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiştir.

7. Ağır Ceza Mahkemesinin 24/9/2019 tarihli kararında, başvurunun evinde yapılan aramada ele geçirilen materyaller ve ByLock isimli programı kullanıyor olması nedeniyle başvurunun örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olduğu, eylemlerinin süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk göstermesi karşısında terör örgütüne üye olma suçunu işlediğinin sabit görüldüğü ifade edilmiştir. Başvurucu, karara karşı 25/9/2019 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Yargılama, istinaf aşamasında derdestir.

8. Nihai karar başvurucuya 28/2/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 8/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu, Bakanlığa başvurduğu tarihte gereken tüm şartların taşınmasına rağmen sonradan getirilen düzenleme ile başvurunun reddedilmesinin haksız ve hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Dava konusu işlemin suçların ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırı olduğunu yargılamanın tüm aşamalarında ileri sürmesine karşın bu iddianın mahkemelerce karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

10. Bakanlık görüşünde, mahkemelerce kendi içtihatları ve yorumu ile karar verildiği ve başvurunun verilen kararın Danıştay veya diğer Bölge İdare Mahkemesi içtihatlarına aykırı olduğuna yönelik olarak bireysel başvuru formunda yerleşik bir içtihat sunmadığı veya böyle bir içtihadı atıf yapmadığı belirtilmiştir. Mahkemelerin vardığı sonuç ve bu sonuca ilişkin gerekçelerin açıkça keyfi olduğu veya bariz bir takdir hatası içerdiğinin söylenip söylenemeyeceği ile başvurunun şikâyetlerinin kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığının kabul edilebilirlik incelemesinde dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsamaktadır (daha geniş değerlendirme için bkz. *Abdullah Topçu* [1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, § 75). Nitekim Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında “*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.*” denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı yanıt vermesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak mahkemeler, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilse de (*Yasemin Ekşi* [1.B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) mahkemelerin davanın esas sorunlarını inceledikleri gerekçeli karardan anlaşılmalıdır. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve şartlarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (*Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, § 35). Aksi bir tutumla mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında ilgili ve yeterli bir yanıt vermemesi veya yanıt vermeyi gerektiren usul veya esasa dair iddiaları cevapsız bırakması hak ihlaline neden olabilecektir (*Sencer Başat ve diğerleri*, § 39).

13. Başvurucu, arabuluculuk siciline kaydolmak için Bakanlığa başvurmuştur. Bakanlık, başvurunun terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak şartını taşımadığı gerekçesiyle başvuruyu reddetmiştir. İdare Mahkemesi, başvurunun Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyeleri tarafından kullanılan ByLock uygulamasında kaydının bulunması ve başvurunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 8 yıl 1 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılması nedeniyle başvurunun terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak şartını taşımadığı sonucuna ulaşmıştır. Karar istinaf aşamasından geçerek kesinleşmiştir.

14. Yargılama makamlarınca gerçekleştirilen araştırma ve incelemeler neticesinde tespit edilen hususların hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini temin edecek ve keyfî uygulamaların önüne geçecek şekilde somut olayın özelliği dikkate alınarak gerekçeli kararda ortaya konulması gerekmektedir. Bu kapsamda sadece şekli anlamda bir gerekçenin varlığı yeterli olmayıp gerekçenin aynı zamanda makul olması da aranmaktadır. Makul gerekçeden anlaşılmaması gereken, mahkemelerin dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyumsuzlukla ilgili vardığı sonucu, sonuca varmada kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini ortaya koymasıdır (*D.E.* [2. B.], B.No: 2022/44461, 20/11/2024, § 13).

15. Ceza mahkemesine yansıyan olguların idarece veya yargı makamlarınca değerlendirilmesi sonucu, hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü bulunmayan kişi hakkında idari işlem ve yaptırım uygulanması veya bu idari işlem veya yaptırımın hukuka uygun bulunması doğrudan masumiyet karinesini ihlal etmez. Ancak burada kritik olan mesele, idarenin veya yargı makamlarının, henüz kesinleşmemiş ceza mahkemesinin suçluluğa dair hükmüne dayanmaksızın kendilerinin olay ve olguları yorumlayarak idari anlamda bir sonuca ulaşmaları gerekliliğidir. Temel olarak masumiyet karinesi *suçlu muamelesi görmemeyi* hedefler (*Salih Taş* [2. B.], B. No: 2019/15835, 11/1/2023, § 39).

16. İdare Mahkemesinin kararında yer alan gerekçelerden biri, başvurunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 8 yıl 1 ay 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasıdır. Öncelikle söz konusu yargılamanın kanun yolu aşamasında olduğu, hâlen kesinleşmediği

vurgulanmalıdır. Hapis cezası kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuş olup yargılama derdesttir. Bu yüzden başvuru hakkında kesinleşmiş bir hapis cezasından bahsedilemeyecektir.

17. İdare Mahkemesinin davayı reddederken belirttiği hususlardan biri başvurunun aldığı hapis cezasıdır. Ancak kararda başvurunun hapis cezası ile cezalandırıldığı aktarılmış, diğer bir ifadeyle yalnızca kesinleşmemiş hapis cezasının bilgisine yer verilmiştir. Fakat bu atıf yeterli olmayıp ceza yargılamasına konu olay ve olguların da İdare Mahkemesi tarafından irdelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda ceza yargılamasına ilişkin dosya getirtilip dosyadaki olgular değerlendirilerek karar sonucuna ulaşılma nedeni yeterli bir gerekçe ile ortaya konulmalıdır.

18. İdare Mahkemesinin davayı reddederken gerekçe olarak belirttiği ikinci husus, Ankara İl Emniyet Müdürlüğünün başvurunun ByLock uygulamasında kaydı olduğunu bildirmesidir. Ancak bu bilgiyi de sadece aktarmakla yetinmiş, herhangi bir şekilde değerlendirmemiştir. ByLock kaydının nasıl tespit edildiği, bu uygulamayı ne şekilde ve hangi sıklıkla kullandığı irdelenmemiştir. Öte yandan yapılan bu tespit ile arabuluculuk siciline kaydolmama arasındaki bağlantı da gösterilmemiştir.

19. Kural olarak mahkeme kararlarında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde kanun yolu merciince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. Mahkeme kararlarında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise kişilerin ileri sürdüğü esaslı itirazların kanun yolu mercii tarafından gerekçeli şekilde karşılanması gerekir. Somut olayda İdare Mahkemesi kararının yukarıda belirtilen bağlamda bir gerekçe içermediği, Bölge İdare Mahkemesi tarafından ise bu karara atıf yapılarak herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır. Bu itibarla yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Metin KIRATLI bu sonuca katılmamıştır.

21. Başvurunun temyiz kanun yolu açık olması gerekirken Bölge İdare Mahkemesince kesin karar verilmesi nedeniyle etkili başvuru hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekte ise de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 100.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın

gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)* [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

25. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Metin KIRATLI'nın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 14. İdare Mahkemesine (E.2018/255, K.2019/1773) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/2/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Başvurucu, arabuluculuk siciline kaydedilmesi talebiyle yaptığı başvurunun reddedilmesi üzerine açtığı davada, davanın sonucuna etkili iddialarının kararda karşılanmadığından bahisle gerekçeli karar hakkının ihlâl edildiği iddiasıyla bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü tarafından yapılan değerlendirme neticesinde, İdare Mahkemesi tarafından dava reddedilirken başvurunun Bylock kullanıcısı olduğu ve “*silahlı terör örgütüne üye olmak*” suçundan mahkûmiyetine karar verildiği bilgilerinin aktarılmakla yetinildiği, kararda bu olguların irdelenmediği, keza Bölge İdare Mahkemesinin de bu karara atıf yaptığı ve ayrıca bir değerlendirmede bulunmadığı ifade edilerek Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılama hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlâl edildiğine karar verilmiştir. Aşağıdaki gerekçelerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum. Şöyle ki;

2. Somut olayda başvuru hakkında Ankara 23. Ağır Ceza Mahkemesine “*silahlı terör örgütüne üye olmak*” suçundan kamu davası açılmış ve yargılama neticesinde atılı suçtan 24/9/2019 tarihinde başvurunun mahkûmiyetine karar verilmiştir. Mezkur kararın gerekçesi incelendiğinde, sanığın Bylock kullanıcısı olduğuna yönelik tespit, bu tespiti ilişkin internet trafik bilgisi kayıtları ve kullanıcı adı “*hasantok*” olan Bylock tespit ve değerlendirme tutanağının hükme esas alındığı, ayrıca kararda Bylock programına ilişkin teknik ve hukuki tespitlere yer verildiği görülmüştür. Dosyanın hâlihazırda istinaf aşamasında olduğu anlaşılmıştır.

3. Başvurucunun arabuluculuk siciline kayıt talebi 6325 sayılı Kanun’un 20. maddesi çerçevesinde değerlendirilmiş ve anılan maddenin (d) bendinde düzenlenen “*Terör örgütleriyle ilişkili veya irtibatlı olmamak*” şartının mevcut olmaması gerekçe gösterilerek reddedilmiştir. Söz konusu idari işleme karşı açılan davada başvurunun “*silahlı terör örgütüne üye olmak*” suçundan mahkûmiyetine karar verilmesi nedeniyle tesis edilen işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılarak davanın reddine karar verilmiş, bu karara yönelen istinaf başvurusu da reddedilmiştir.

4. Her ne kadar çoğunluk tarafından İdare Mahkemesi ve Bölge İdare Mahkemesi tarafından başvurunun Bylock kullanıcısı olduğu ve “*silahlı terör örgütüne üye olmak*” suçundan mahkûmiyetine karar verildiği bilgilerinin aktarılmakla yetinildiği, kararda bu olguların irdelenmediği ifade edilmiş ise de, Yargıtayın söz konusu suçta dair temyiz denetimi yapan Daireleri tarafından Bylock isimli programın örgütsel haberleşmenin gizliliğini temin maksadıyla kullanılması nedeniyle örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilmesine ilişkin içtihadının yerleşik uygulama haline geldiği sabittir. Keza, Ankara 23. Ağır Ceza Mahkemesinin mahkûmiyet kararında bu programa ilişkin teknik ve hukuki irdelemeye yer verildiği hususu da gözden kaçırılmamalıdır.

5. AİHM ve Anayasa Mahkemesinin, yasa yolu denetimi yapan mercilerin denetimine esas kardaki gerekçeyi uygun bulmaları halinde bu karara atıf yapmakla yetinmelerinin gerekçeli karar hakkını ihlâl etmeyeceği yönündeki içtihadı istikrar kazanmış durumdadır. Somut olayda, 6325 sayılı Kanun’un 20. maddesinin (d) bendinde düzenlenen “*Terör örgütleriyle ilişkili veya irtibatlı olmamak*” şartı yönünden değerlendirme yapan İdare Mahkemesi tarafından, idari bir işleme değil kesinleşmemiş olsa da istinaf incelemesinde olan Ankara 23. Ağır Ceza Mahkemesinin mahkûmiyet kararına atıf yapması, atıf yapılan kararın iltisak ve irtibatı gösterecek nitelikte deliller ve değerlendirmeler

içermesi, kaldı ki irtibat ve iltisak için doğrudan doğruya suça konu bir eylem bulunmasının gerekmemesi, mahkûmiyet hükmü kesinleşmemiş olsa bile mahkemece delillerin değerlendirilerek sonuç cezanın tayin edilmiş olmasının irtibat ve iltisak bulunduğunu göstermesi için yeterli olması, her iki mahkemenin incelemesine konu olguların aynı oluşu (özellikle *Bylock programı kullanma eylemi yönünden*) dikkate alındığında bu uygulamadan ayrılmayı gerektirir mahiyette olmayıp, salt bu nedenle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği söylenemez. Bu itibarla, İdare mahkemesi kararında başvurunun Bylock programını kullandığına yönelik bilgiye yer verildikten sonra, buna ilişkin yeterli gerekçe içeren Ağır Ceza Mahkemesinin mahkûmiyet kararına atıf yapılması gerekçeli karar hakkının karşılanması yönünden yeterli güvenceyi sağlamaktadır.

6. Açıklanan nedenlerle başvurunun gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediği kanaatine vardığımdan, çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Üye
Metin KIRATLI